

Per aanwezige melkkoe kosten klauwaandoeningen op een gemiddeld melkveebedrijf jaarlijks 53 euro

Inzicht in kosten klauwproblemen

Niet direct zichtbare kosten als melkproductieverliezen en verlengde tussenkalftijd blijken bij klauwaandoeningen grote kostenposten. Mortellaro kost de Nederlandse veehouder jaarlijks het meest. Dat blijkt uit de eerste resultaten van promotieonderzoek van Mariëlle Bruijnis aan Wageningen Universiteit.

tekst Mariëlle Bruijnis, Henk Hogeveen en Elsbeth Stassen

Klauwaandoeningen zijn een veel voorkomend probleem in de melkveehouderij. Circa 80 procent van de koeien heeft op enig moment in het jaar last van een klauwaandoening. Ongeveer een kwart van deze dieren is zichtbaar kreupel. Het grootste deel van de dieren is minder duidelijk kreupel. Daardoor wordt de mate van het probleem van klauwaandoeningen veelal onderschat. Wat zijn echter de economische gevolgen van klauwaandoeningen voor een melkveehouder? En wat betekenen klauwaandoeningen voor het welzijn van de koe? Het promotieonderzoek is gericht op de socio-economische aspecten van klauwaandoeningen bij melkvee, waarin welzijn en economie belangrijke

aspecten zijn. Als eerste resultaat van dit onderzoek staan in dit artikel de economische gevolgen van klauwaandoeningen beschreven.

Gemiddelde kosten: 3500 euro

Voor het eerst zijn de kosten berekend van zowel subklinische als klinische klauwaandoeningen. Hierbij is gebruik gemaakt van een model dat de economische schade als gevolg van deze aandoeningen berekend. Op een gemiddeld melkveebedrijf met 65 melkkoeien variëren de kosten tussen 2300 en 5000 euro, met een gemiddelde van 3500 euro. Dat betekent 53 euro per aanwezige melkkoe. Klinische klauwaandoeningen, waarbij de koeien zichtbaar

Circa 80 procent van de koeien heeft op enig moment in het jaar last van een klauwaandoening

Ir. M. R. N. Bruijnis, promovendus Dier en Samenleving, departement Dierwetenschappen, Wageningen Universiteit

Dr. ir. H. Hogeveen, universitair hoofddocent leerstoelgroep Bedrijfseconomie, Wageningen Universiteit

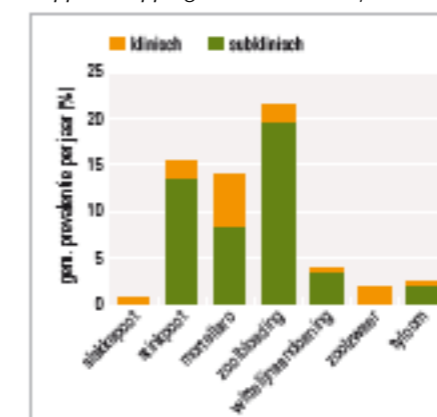
Prof. dr. E. N. Stassen, hoogleraar Dier en Samenleving, departement Dierwetenschappen, Wageningen Universiteit

kreupel lopen, veroorzaken twee derde van de kosten. De subklinische klauwaandoeningen veroorzaken een derde van de kosten. De ziekte van Mortellaro kost de veehouder op jaarbasis het meeste, maar ook een zoolzweer en de veelal subklinische stinkpoot, veroorzaken veel kosten. Niet direct zichtbare kosten zoals melkproductieverliezen omvatten binnen de totale kosten het leeuwendeel. Hieruit kan geconcludeerd worden dat betere preventie en snellere aanpak van klauwaandoeningen kan leiden tot een aanzienlijke daling in de kosten ten gevolge van klauwaandoeningen.

Klinisch versus subklinisch

Omdat het bijna onmogelijk is om de economische kosten als gevolg van klauwaandoeningen te schatten op basis van bedrijfsgegevens in de praktijk is er een simulatiemodel gebouwd. In dit model is het voorkomen van klauwaandoeningen zo goed mogelijk nagebootst voor een bedrijf onder Nederlandse omstandigheden. De berekeningen in deze studie hebben betrekking op een bedrijf met een omvang van 65 melkkoeien, een ligboxenstal met betonnen (rooster)vloer, weidegang in de zomer en koppel-

Figuur 1 – Gemiddelden hoeveel een aandoening per jaar voorkomt, verdeeld naar klinisch en subklinisch voorkomen. Berekend voor een bedrijf met 65 koeien, een ligboxenstal, weidegang en koppelbekappingen in voor- en najaar

bekappingen in het voor- en het najaar. In het onderzoek is onderscheid gemaakt tussen de verschillende aandoeningen en tussen subklinische klauwaandoeningen (aandoening is aanwezig, maar veroorzaakt geen zichtbare kreupelheid) en klinische klauwaandoeningen (aandoening veroorzaakt zichtbare kreupelheid). Dit onderscheid is niet eerder gemaakt bij berekening van de kosten als gevolg van klauwaandoeningen.

In het model om de kosten te berekenen worden zeven verschillende klauwaandoeningen onderscheiden. Interdigitaal flegmoon of slakkepoot, stinkpoot en/of balhoornerosie, de ziekte van Mortellaro en zoolbloeding zijn primaire klauwaandoeningen. Zoolzweer, wittelijnaandoening en tyloom, die vaak optreden na of tijdens de aanwezigheid van de eerder genoemde aandoeningen, zijn secundaire klauwaandoeningen. De klauwaandoeningen verschillen van elkaar in duur van de aandoening, ernst van de aandoening en hoe vaak de aandoening voorkomt. Deze factoren en of de aandoening subklinisch of klinisch is, zijn van invloed op de kosten.

Bij de berekening van de kosten zijn verschillende kostenfactoren onderscheiden (zie tabel 1). Hierbij geldt dat bij subklinische klauwaandoeningen alleen kosten zijn berekend voor melkproductieverliezen en de verlengde tussenkalftijd. De andere kostenfactoren treden alleen op bij een klinische klauwaandoening en dus als de aandoening wordt waargenomen en er maatregelen worden ondernomen.

Kosten mortellaro hoogste

De aanwezigheid van de klauwaandoeningen zoals gesimuleerd in het model op basis van de aannames van een gemiddeld Nederlands bedrijf is weergegeven in figuur 1. In deze figuur is voor elke aandoening gemiddeld per jaar voorkomt (prevalentie), verdeeld naar klinisch en subklinisch voorkomen. De prevalentie kan door het jaar heen variëren en wordt onder andere beïnvloed door

Tabel 1 – Kostenfactoren als gevolg van klauwaandoeningen, met de gebruikte waarden/kosten en een toelichting (* = ervan uitgaande dat het quotum volgemolken wordt)

kostenfactor	waarden/kosten	toelichting
melkproductieverliezen	€ 0,12 per kg melk*	klinische klauwaandoening veroorzaakt 8% productieverlies, subklinische klauwaandoening veroorzaakt 3% productieverlies
afvoer	€ 240 tot € 913	de kosten voor de vervanging van een koe die wordt afgevoerd als gevolg van een klauwaandoening deze kosten zijn gebaseerd op de vervangingswaarde, afhankelijk van de leeftijd en lactatiewaarde
verlengde tussenkalftijd	€ 0,70 per dag	kosten per dag dat de koe een verlengde tussenkalftijd heeft. De kans hierop bij een subklinische klauwaandoening is 20% en bij een klinische klauwaandoening 60%
arbeid melkveehouder	€ 20 per uur	kosten voor extra arbeid die een melkveehouder levert bij het behandelen van een koe met een klauwaandoening
weggegooid melk	€ 0,17 per kg melk	kosten van melk die wordt weggegooid na het gebruik van antibiotica. Deze kosten zijn hoger dan die van de productieverliezen omdat de weggegooid melk al geproduceerd is
kosten klauwbekapper	€ 26 per visite per koe	kosten voor het extra oproepen van een klauwbekapper (buiten koppelbekappingen om)
kosten dierenarts	€ 30 of € 85 per visite per koe	kosten voor het inschakelen van een dierenarts. Afhankelijk van de aandoening wordt alleen een visite berekend (€ 30) of wordt de koe behandeld door de dierenarts (€ 85)
behandelingskosten	€ 0,40 tot € 6,00 per behandeling	kosten voor bijvoorbeeld een klosje of antibiotica

	slakke- poot	stink- poot	mortel- laro	zool- bloeding	wittelij- aandoening	zool- zweer	tyloom	totaal
subklinisch	–	313	191	473	83	–	48	1108
klinisch	339	272	886	237	113	455	66	2368
totaal	339	585	1076	710	195	455	114	3476

Tabel 2 – Gemiddelde kosten (in euro's) per klauwaandoening per jaar verdeeld naar subklinisch en klinisch voorkomen. Berekend voor een bedrijf met 65 koeien, een ligboxenstal met betonnen (rooster)vloer, weidegang en koppelbekappingen in voor- en najaar

het seizoen, weidegang of geen weidegang en het al dan niet bekappen van de klauwen.

De geschatte economische schade als gevolg van klauwaandoeningen zijn gemiddeld 3500 euro per jaar voor een bedrijf met 65 koeien (53 euro per aanwezige koe). Ter vergelijking: voor mastitis, het gezondheidsprobleem wat de hoogste economische schade tot gevolg heeft, zijn de kosten geschat op € 78 per aanwezige koe. Toch zijn de kosten van klauwaandoeningen binnen een bedrijf ook zeker substantieel te noemen. Afhankelijk van toevalsfactoren varieert het van € 2.300 tot bijna € 5.000. Van de totale schade wordt een derde door subklinische klauwaandoeningen veroorzaakt. De ziekte van Mortellaro heeft de meeste schade tot gevolg (zie tabel 2). Deze aandoening komt veel voor en komt relatief gezien vaak klinisch voor wat hogere kosten met zich meebrengt. Maar opvallend is dat de aandoeningen die veelvuldig en langdurig subklinisch voorkomen, zoals zoolbloedingen en stinkpoot, ook een groot deel van de kosten veroorzaken.

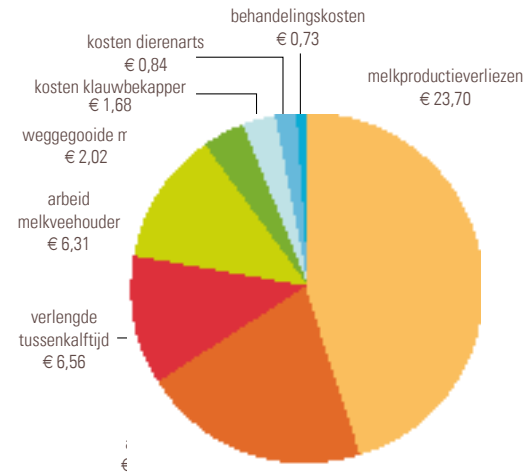
Ook de verschillende kostenposten laten zien dat kosten die niet direct zichtbaar zijn het overgrote deel van de totale kosten vormen. De melkproductieverliezen

zijn de grootste kostenpost (zie figuur 2).

Veel van de economische verliezen veroorzaakt door klauwaandoeningen zijn verliezen die in de dagelijkse praktijk niet direct opvallen. Dit komt doordat deze kosten niet direct zichtbaar zijn, zoals kosten als gevolg van melkproductieverliezen, in tegenstelling tot bijvoorbeeld zichtbare kosten zoals het inschakelen van een dierenarts. Daarnaast wordt een substantieel deel van de kosten veroorzaakt door subklinische klauwaandoeningen.

Beter voorkomen dan genezen

De resultaten van dit onderzoek laten zien dat het belangrijk is om de aandoeningen te voorkomen. Door bijvoorbeeld de kans op het ontstaan van subklinische en klinische klauwaandoeningen te halveren, kan er gemiddeld 23 euro per koe per jaar bespaard worden. Daarnaast is het van belang om aandoeningen in een vroeg stadium te ontdekken en adequate maatregelen te nemen. Dit helpt om de aanzienlijke verliezen als gevolg van subklinische aandoeningen te verminderen. Als er minder subklinische aandoeningen voorkomen, zullen er bovendien ook minder klinische klauwaandoeningen ontstaan. Juist

Figuur 2 – Overzicht van het aandeel van de verschillende kostenposten als gevolg van klauwaandoeningen per aanwezige koe per jaar.

die aandoeningen brengen hoge kosten per geval met zich mee.

De werkelijke kosten van klauwaandoeningen per bedrijf zijn natuurlijk situatieafhankelijk en worden beïnvloed door specifieke bedrijfsomstandigheden. Een bedrijf met zeer weinig klauwproblemen zal lagere kosten hebben dan hier is berekend. Ook de schade van melkproductieverliezen kan per bedrijf verschillen afhankelijk van de quotumsituatie en bedrijfsintensiteit. Op een intensief bedrijf zullen de kosten als gevolg van melkproductieverliezen hoger zijn. Inzicht in de kosten, verdeeld naar kostenposten en naar de verschillende aandoeningen, maakt in ieder geval duidelijk dat klauwproblemen onverminderd veel aandacht verdienen. |

Conclusies

- Circa 80 procent van de koeien heeft op enig moment in het jaar last van een klauwaandoening.
- De kosten van klauwaandoeningen bedragen op een gemiddeld bedrijf 53 euro per koe per jaar.
- Melkproductieverlies is de grootste kostenpost bij klauwaandoeningen.
- Volgens simulatieberekeningen is met een goede preventie 23 euro per koe per jaar te besparen op kosten van klauwaandoeningen.